

*А.Ә. Маманқұл
Ж.Ж. Алдабергенова
Ұ.М. Есенбекова

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
*Байланыс үшін автор: akmaral584@mail.ru

YouTube-тегі Еуразия ұлттық университеті арнасының тиімділігін арттыру мәселелері

Аңдатпа. Мақалада YouTube-тегі Еуразия ұлттық университет арнасының қолдану тиімділігі зерттеліп, оған баға берілген. YouTube арнасындағы қазақстандық контенттердің рейтингтік тізімі зерттелген. ЕҰУ YouTube арнасының сол тізімге ену үшін керекті қадамдардың мөлшері анықталып, сол межеге жету үшін керекті шаралар ұсынылған. YouTube бейнеқызметін ұлттың мәдени және рухани құндылықтарын дамытуға пайдалану арқылы оның қолдану аясын кеңітіп, тиімділігін арттыру қарастырылған.

Кілт сөздер: YouTube, бейнефайл, бейнехостинг, бейнефильм, бейнестудия, бейнематериал, бейнеқызмет, галамтор, Eurasian National University, ENU, ұлтты, мәдени, рухани, құндылықтар.

DOI: 10.32523/2616-7174-2022-139-2-44-51

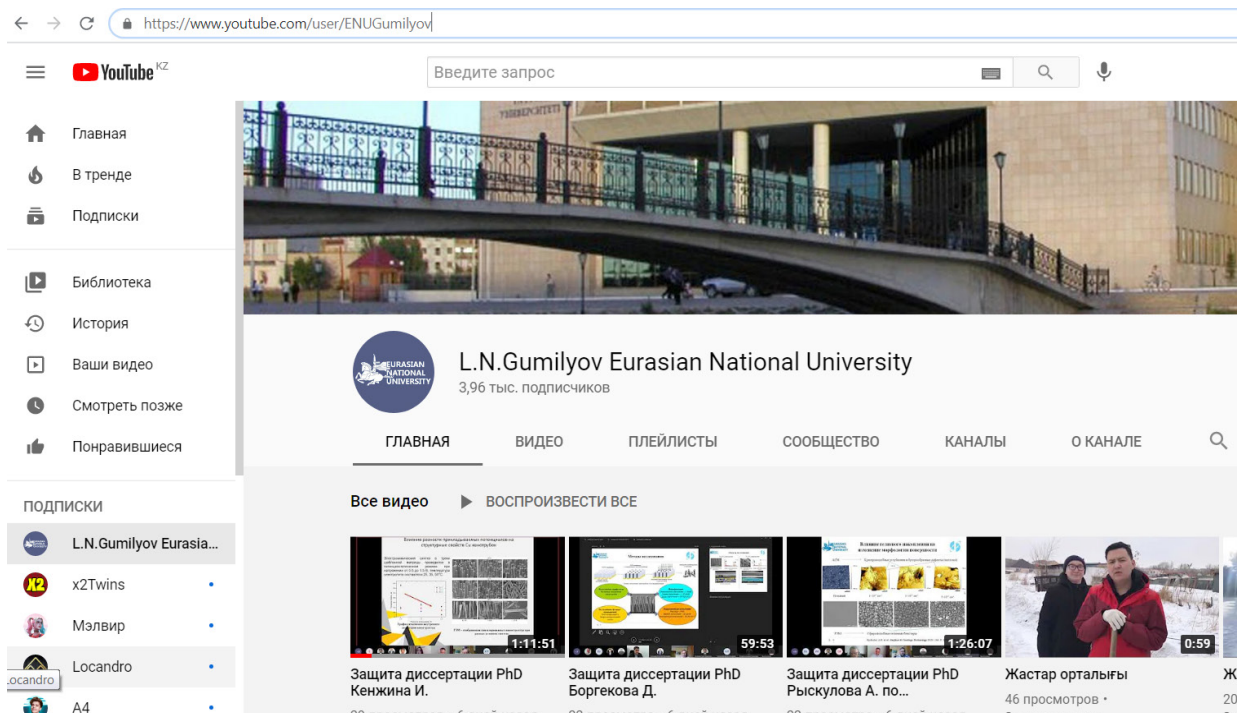
Кіріспе

2021 жылы мамыр айында Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ-нің 25 жылдық мерейтойына орай арнайы іс-шара ұйымдастырылды. Елдегі эпидемиологиялық ахуалға байланысты аталмыш шараға көп адам жинауға болмайтындықтан да ЕҰУ басшылығы мерейтойды тікелей эфирде жүргізіп, мыңдаған көрерменнің тамашалауына мүмкіндік жасады. Ол үшін арнайы алаң ретінде YouTube арнасы (1-сурет) және ZOOM платформасы таңдалды. Ал мерейтой аясында ұйымдастырылған шаралар кәсіби жылжымалы телевизиялық станцияның (ЖТС) көмегімен түсірілді. ЖТС құрамында 5-7 камера болады, оның бірі арнайы кранға бекітіледі. Кранға бекітілген камера түсірілім алаңын жалпы планда көрсетуге мүмкіндік береді. ЖТС көлігінде отырған

режиссер мен локацияларда жүрген операторлар үнемі байланыста болады, әрбір бейнекадр режиссердің командасынан кейін ғана тікелей эфирге беріледі. Қазақстандағы жоғарғы оқу орындар арасында мұндай технологияны пайдалану тұңғыш рет жүзеге асырылды. YouTube арнасы арқылы таратылған шараны тікелей эфирде мыңдаған адам көрді [1].

Талқылау мен нәтижелер

Tengrinews.kz. агенттігінің хабары бойынша [2] Google компаниясы 2020 жылғы қаралым бойынша YouTube-бейнематериалдарының арасынан ең танымал жеңімпаздарын жариялады. Өкінішке орай, мұндай жеңімпаздар ортасына оқу орнында қолданылатын бейнеөнімдер кіре алмаған екен. Оның себебі

1-сурет. Еуразия ұлттық университетінің YouTube арнасы

неден екенін білу және YouTube технологияларын оқу үрдісінде пайдалануды дұрыс жолға қою үшін не керегін анықтау осы зерттеуді өзекті етеді.

Еуразия ұлттық университеті 2011 жылдың 14 қарашасында YouTube-ге «L.N. Gumilyov Eurasian National University» атты арнасын [3] ашты (1-сурет).

Содан бері арнаға:

Бейне ойындар, хабар тарату, спорт, параметрлер, шағымдар, анықтама, пікір жіберіңіз атты қосымша мүмкіндіктері қосылды;

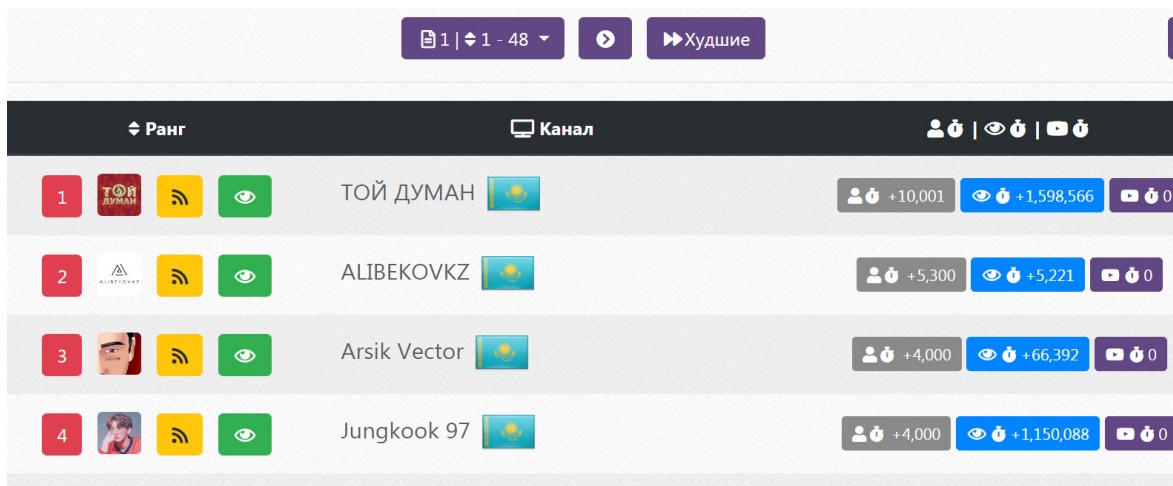
Қызмет, баспасөз құқығы, бізбен байланыс, авторлар үшін, жарнама берушілер, әзірлеушілер, қызмет көрсету шарттары, құпиялық саясаты және қауіпсіздік атты бөлімдер бар бас мәзір қосылды;

1-кестеде көрсетілген 13 бейнефильмдер топтамасы қосылды

1-кесте Бейнефильмдер топтамасы

№	Топтаманың атауы	Бейне фильмдер саны
1	Халықаралық ана тілі күні	15

2	Философия докторы (PhD) диссертация қорғау	197
3	ENU.ENT2020 - 20.08.2020	13
4	ЕҰУ.ENT2020 - 16-19.08.2020	12
5	Тәжірибелік білім беру бағдарламалары	17
6	Лев Николаевич Гумилев	9
7	Оқиғалар	19
8	Сұхбат	23
9	Дәрістер мен кездесулер	20
10	Профессорлардың дәрістері	23
11	Нобель сыйлығының лауреаттарының дәрістері	11
12	Ғалымдардың инновациялық әзірлемелері	22
13	Таңдамалылар	5
	Барлығы	409

2-сурет. YouTube-тегі қазақстандық арналардың үздіктері.

Жоғарыдағы тұрған жолақты шерткен соң оның статистикасы ашылады (3-сурет).

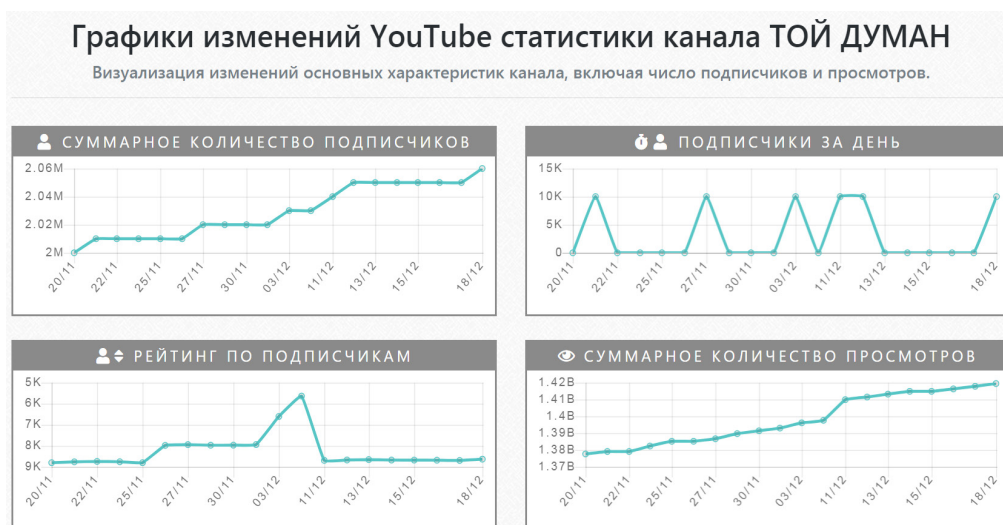
YouTube статистикадағы [4] Қазақстан контенттері тізімде арналардың реттік саны, аты, жазылушылардың саны және жалпы көрілу саны туралы ақпарат беріледі және олар көрілу саны арқылы сұрыпталады. ЕҰУ арнасының тиімділігін зерттеу мақсатында қанша ізделсе де, бұл тізімнен оның статистикасы табылмады. Мысалы, тізімнің басында тұрған TOY ДУМАН арнасының жазылушылардың саны 10 001 және жалпы көрілу саны 1 598 566 (2-сурет).

Арнаның жетістігі 2020 жылдың 18 желтоқсанында жазылушылар саны 2,06 миллион, жалпы көрілу саны 1,42 миллиард. Со-

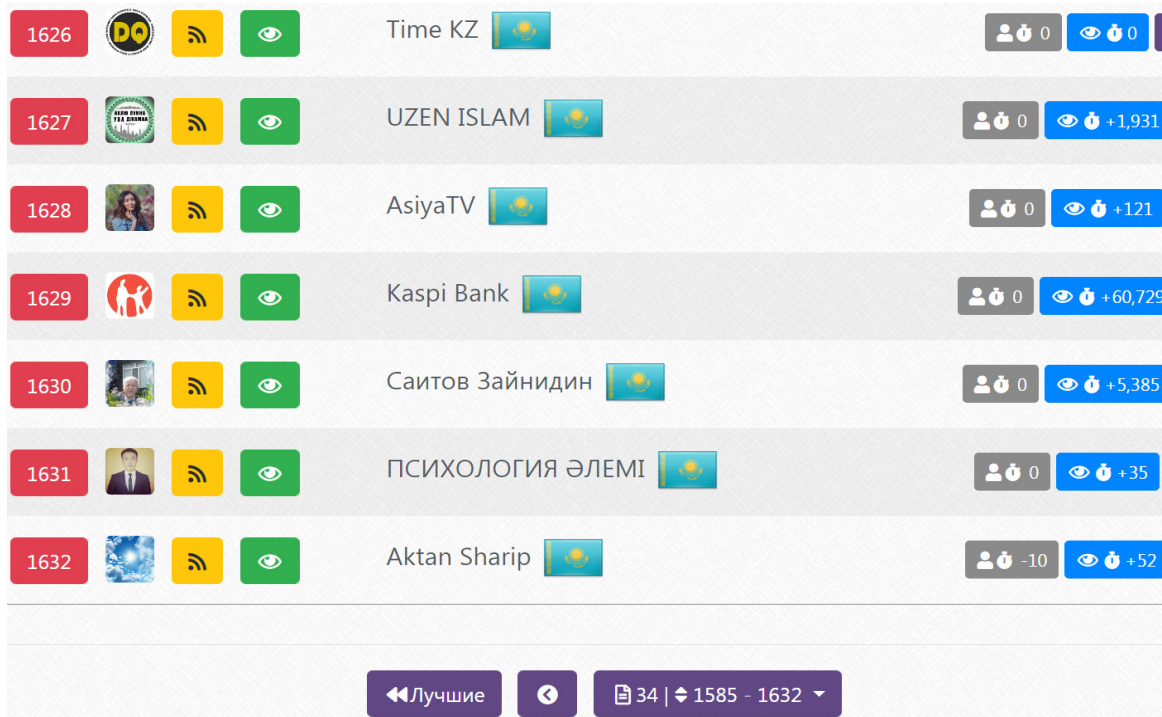
нымен қатар бұл арна бір жылда 356 мың, ал ашылғаннан бері 5,6 миллион АҚШ доллары табыс тапқан.

YouTube рейтингінің соңындағы арнаның жетістігі мен статистикасы 4 және 5-суреттерде көрсетілген.

YouTube рейтингінің соңындағы Aktan Sharip арнасының жетістігі (5-сурет) тіркелімдер саны 6,61 мың, жалпы көрілім саны 3,086 миллион. ЕҰУ арнасының бетінде көрсетілген жетістіктері (тіркелімдер саны 3960, ал жалпы көрілім саны 0,798 миллион) бұл рейтингтің соңына ілігуге де мүмкіндік бермейді. Егер ЕҰУ арнасы ең болмағанда осы Aktan Sharip

3-сурет. YouTube-тегі арнаның статистикасы

4-сурет. YouTube рейтингінің соңындағы қазақстандық арналар

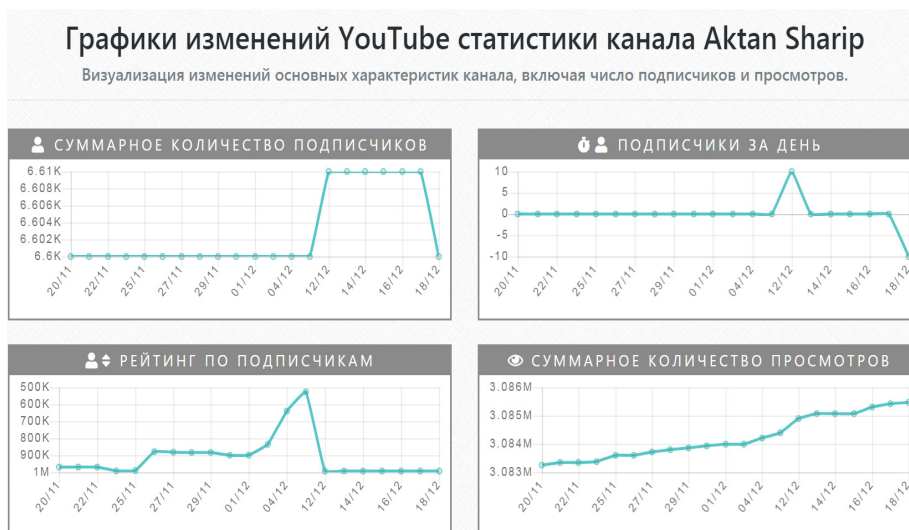
арнасының орнында тұрса, онда бір жылда ең болмағанда 731, ал ашылғаннан бері 12 мың АҚШ долларындай табыс тапқан болар еді.

Ал 6-суретте көрсетілген SocialBlade компаниясы жасаған «L.N. Gumilyov Eurasian National University» арнасының статистикасы[4] көңіл көншітпейді.

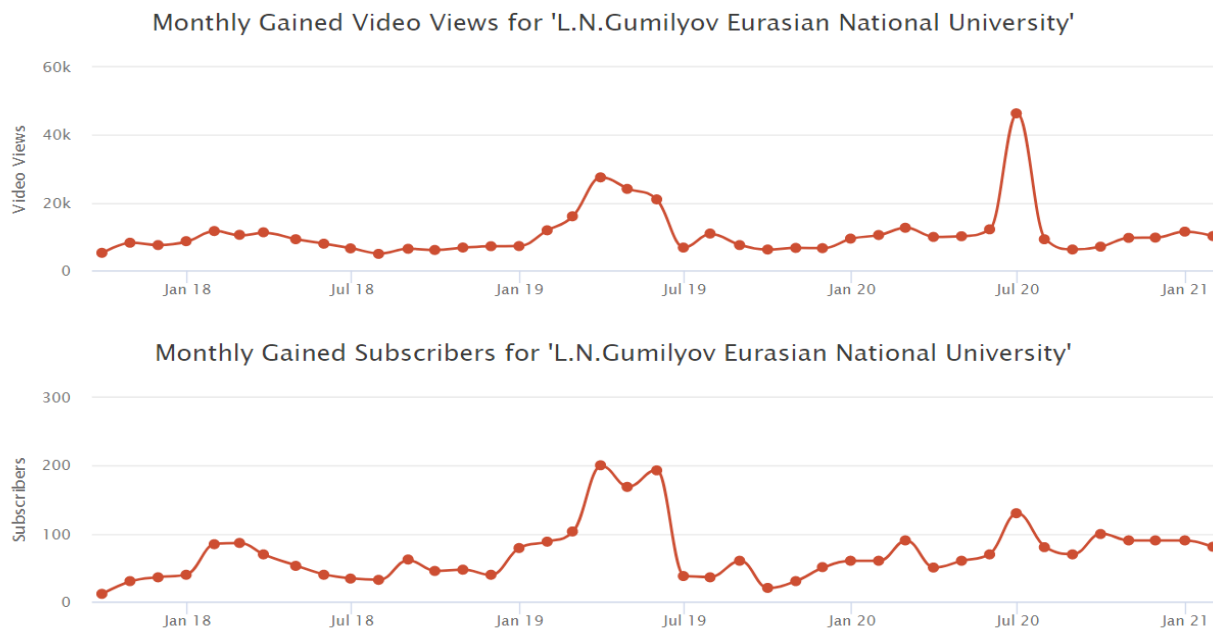
Бұл жердегі айлық көрсеткіштердің динамикасына қарап, 2019 - 2020 жылдардағы

шілде айында сандардың 2-3 есеге өсіп, қайта түсетінін байқауға және көрсеткіштердің жалпы аздап өсетіндігіне көз жеткізуге болады.

Алдыңғы қатардағы топқа қосылу үшін не істеу керек? Ол үшін ең соңғы бейнеблогер Aktan Sharip арнасынан басып озу керек. 6-суреттегі оң жақтағы диаграммаларды қарастырайық. Алдымен бұл диаграммадағы күнара қосылатын жазылушылар санын екі есе ұлғай-

5-сурет. YouTube-тегі арнаның статистикасы

6-суретте «L.N. Gumilyov Eurasian National University» арнасының статистикасы

тып, тұтынушы санын жиырмаға жеткізу. Ал төмендегі диаграммада 11-18 желтоқсан аралығында 3085-3083 = 2 мың адам қараған екен. Демек бізге де күн сайын $2 \cdot 2 / (18 - 11) = 4 / 7 = 0,59$ мың, шамамен 600 көрілім ұйымдастыру керек.

Бұған жету үшін заманауи технологиялар мен YouTube арнасының зор мүмкіндіктерін және ЕҰУ студенттері, магистранттары, докторанттары мен оқытушы-профессорларының арасындағы оқу үрдісін пайдалану керек.

Қазақы құндылықтардың ішкі мәнін терең түсініп, болмысымызға айналдырып, құнды қасиетті бойымызға сіңіру үшін оны YouTube бейнехостингінде арналарға жариялап, әлемді таңғалдырарлықтай қазақ халқында мол рухани қазынасын - қазақтың ұлттық құндылықтарын көпшілікке ұсыну керек. Олардың бәрін бір тұтынушы YouTube бейнехостингіне шығарады деп ойлау қателік шығар. Еуразия ұлттық университетін бітірушілерінің әрқайсысы осы құндылықтардың бір қырын өзінің дипломдық зерттеу жұмысының тақырыбы ретінде қабылдап, ғылыми жетекшілерінің көмегімен зерттеу нәтижесін ЕҰУ YouTube арнасында жариялауды дамыту қажет. Бей-

нехостинг тұтынушы «Енді қандай құндылық туралы зерттеу нәтижесі жарияланар екен», - деп арнаның жанкүйеріне айналып, тіркелімдер саны көбейер еді! Сондықтан «Қазақтың ұлттық құндылықтары» атты ақпарат легін Еуразия ұлттық университетіндегі YouTube бейнеқызметі арқылы көрсету өзекті мәселе болып тұр.

Қазақтың ұлттық құндылықтарының құрамына кіретін:

қазақы мінез-құлық, әдет-ғұрып, рух, менталитет, тәрбие;

қазақ әндері мен күйлері;

ағаш, саз, теріден жасалған ыдыс-аяқтары;

қазақ домбырасы, әшекейі, киімі, ою өрнегі, қару-жарағы, киіз үйі;

қазақи мәдениет, әдеби ет, өнер, шаруашылық, - деген қасиетті сөздердің бар екені көпшілікке мәлім. Алайда, осы ұлтымыз үшін маңызды ұғымдарды бойымыздан таба аламыз ба, әлде олар тек сөз күйінде қолданыста қалды ма?

Бұл тізімнің толық-толық емесіне назар салмай, мысал үшін, «Қазақтың мінезі қандай?», - деген бір жақты құндылығын зерттеп көрсек, ол - «Қазақтың жақсылы-жаманды

қасиеттеріне байланысты шығар»,- деген ой келеді.

Қазақтағы туа біткен жақсы қасиеттер: батырлық, батылдық, жауынгерлік, тәуекелшілдік, намыскерлік, аршылдық, төзімділік, еңбекшілдік, турашылдық, ойшылдық, шешендік, тапқырлық, біліктілік, айтқырлық, ақындық, алғырлық, түсінгіштік, ізеттілік, ибалық, ілтипаттылық, тәрбиелілік, үлкенді сыйлағыштық, жол сыйлаушылық, сөзге тұрушылық, сыйласкерлік, адалдық, қалтқысыздық, кешірімпаздық, ұятшылдық, кішіпейілділік, қайырымдылық, қанағатшылдық, шүкіршілдік, берегендік, қонақжайлылық, қауымшылдық, кеңпейілдік, ағайыншылдық, көпшілдік, жайдарылық, елгезектік, ынтымақшылдық, сауықшылдық.

Қазақтағы жүре біткен жақсы қасиеттер: халықшылдық (басқа халықтармен аралас-құраластық), ізденімпаздық (өнер, ғылым т.б.).

Қазақтағы туа біткен кемшіліктер: аңғалдық, даңғойлық, ысырапшылдық, алданғыштық, ырықшылдық, көнбістік.

Қазақтағы жүре біткен кемшіліктер: еліктегіштік, кеудемсоқтық, менмендік, әкімгерлік, астамшылдық, күншілдік, арызқойлық, парақорлық, араққорлық, опасыздық – бұлар жан-жағымыздағы кейбір көршілермен қарым-қатынастан жұққан кеселдер [5].

Қазақы мінездің бұл қырларын талдай келе, олардың әрқайсысы жеке ғылыми зерттеудің тақырыбы болуы мүмкін екеніне көз жеткізуге болады.

Бұл жөнінде жарияланған контенттердің ішінде «Saliqaly igray» YouTube арнасының «Ұлттық құндылықтар» тақырыбына арналған контенттерінде жалпы құндылық тақырыбы туралы түсінік беріліп, қазіргі материалдық құндылық дәуірлеп тұрған заманда рухани құндылықты, мемлекеттік тілді, ұлттық дәстүрлерді дәріптеу дұрыс екендігі, қазақтың тарихы, мәдениеті, ата-бабалардан қалған өнері, тәрбиесі, қазақи рух пен қисса әңгімелері ұлттық құндылықтар болып есептелетіні және оны көздің қарашығындай сақтау керектігі туралы өсиет айтылады.

YouTube арналарындағы ұлттың мәдени және рухани құндылықтары туралы басқа зерттеулер мұғалімдердің осы тақырыпта даярланған сабақтарынан репортаждар мен қалалардағы мұражайларға қойылған экспонаттар туралы мұражай қызметкерлерінің түсіндірмесінің смартфонға жазылған көшірмелері болды. Қаралымдар саны 100-ге жетпейді. Әрине бұл түсірілімдердің сапасы сын көтермейді және көрермендер үшін олардың құндылығы жоқтың қасы.

Қорытынды

Демек, бүгінгі таңда YouTube-те «Қазақтың ұлттық құндылықтары» атты арна бос тұр және ондай ақпарат легі жоқ деп айтуға болады. ЕҰУ YouTube арнасының рейтингін көтеру үшін келесі қорытынды жасауға болады:

Университетте YouTube технологияларына негізделген қазақтың ұлттық құндылықтарын дәріптейтін пәндердің методикасын, методикалық кабинетін, соңғы үлгідегі компьютерлермен жабдықталған оқу залын ұйымдастыру туралы шаралар іске асырылып, соны қадағалайтын жаңа медианы жетік меңгерген арнайы маман тағайындалуы қажет;

Студенттер, магистранттар, докторанттар мен оқытушы-профессорлар арасында оқу үрдісіндегі сабақтарды YouTube бейнестудиясында даярлаудың тегін ерікті курстарын ұйымдастыру керек;

Оқытушы-профессорлар құрамына YouTube технологияларына негізделген қашықтықтан білім беру пәндерінің жұмыс жоспарын даярлап, оқу бағдарламасына енгізген жөн;

Жаңа YouTube технологияларын енгізген студенттер, магистранттар, докторанттар мен оқытушы-профессорлар арасында білім алмасу курстарын ұйымдастырып тұру керек;

Студенттер, магистранттар, докторанттар мен оқытушы-профессорлар арасында YouTube технологияларын тиімді пайдалану жөнінде конкурс ұйымдастырып тұрған жөн;

Топтағы әрбір студентке өз YouTube арнасында қазақтың мәдени және рухани құндылықтарының бір түрін дәріптеуге тапсырма

беріп, оның нәтижесін (арнасындағы ұлттық құндылықтың дәріптеуге сілтемені) университеттің сайтына орналастырып тұру керек;

ЕҰУ арнасының статистикасы, YouTube технологиялары енгізілген пәндер, жетістіктер мен марапаттаулар туралы репортажды университет тақтасы мен арнада күн сайын жүргізіп отыру, апта сайын басқа БАҚ-тарда жариялануы керек.

Осы аталған ұсыныстарды жүзеге асыратын болсақ, оның әсерінен туындаған БАҚ

формасы – жаңа медианы қолданушылар саны өседі.

«Қай елдің баспасөзі күшті болса, сол елдің өзі де күшті» деп Алаш қайраткері Міржақып Дулатов XX ғасырда айтса, XXI ғасырда бұл аталы сөздің де формасы өзгергендей. Яғни, қай елдің ақпарат кеңістігі, ғаламторы күшті болса, сол ел ғана өзінің «ақпараттық иммунитетін» қалыптастырып, ақпараттық экспанциядан қорғанбақ, басқаға мойындатпақ, танытпақ.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ-нің 25 жылдық мерейтойы, тікелей эфир – 2021жыл, <https://www.youtube.com/watch?v=TW1br1Hk9f0>
2. https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/nazvan-top-samyih-populyarnyih-video-v-kazahstane-na-youtube-421970/
3. <https://www.youtube.com/user/ENUGumilyov>
4. <https://stats.video/top/most-subscribed/youtube-channels/kazakhstan>
5. <https://socialblade.com/youtube/user/enugumilyov>
6. <https://osken-onir.kz/okigalar/6832-azaty-mnez-anday.html>

А.А. Маманкул, Ж.Ж. Алдабергенова, У.М. Есенбекова

Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

YouTube-канал Евразийского национального университета: вопросы повышения эффективности

Аннотация. В статье рассматривается и оценивается эффективность YouTube-канала Евразийского национального университета. Изучен рейтинговый список казахстанского контента на канале YouTube. Определены параметры, необходимые для включения YouTube-канала ЕНУ в этот список. В качестве видеоматериалов для повышения привлекательности, расширения количества просмотров и повышения его эффективности YouTube-канала ЕНУ предложены темы о развитии культурных и духовных ценностей нации.

Ключевые слова: Евразийский национальный университет, ЕНУ, YouTube, канал, видео, видеофайл, видеохостинг, видеостудия, видеосервис, интернет, повышения привлекательности, расширения количества просмотров, рейтинговый, список, казахстанского, контента, национальные, культурные, духовные ценности.

A.A. Mamankul, Zh.Zh. Aldabergenova, U.M. Yessenbekova

L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

YouTube channel of the Eurasian National University: issues of efficiency improvement

Abstract. The article studies and evaluates the effectiveness of using the Eurasian National University YouTube channel. The rating list of Kazakhstani content on the YouTube channel is studied. The number of steps for ENU's YouTube channel to be included in this list has been determined, and the necessary measures

have been proposed to achieve this goal. It is planned to increase the effectiveness and expand the scope of use of YouTube video services for the development of cultural and spiritual values of the nation.

Keywords: YouTube, video file, video hosting, video, video studio, video material, video service, Internet, Eurasian National University, ENU, cultural and spiritual values of the nation.

References

1. 25th anniversary of L.N. Gumilyov ENU, live broadcast – 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=TW1br1Hk9f0>
2. https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/nazvan-top-samyih-populyarnyih-video-v-kazahstane-na-youtube-421970/
3. <https://www.youtube.com/user/ENUGumilyov>
4. <https://stats.video/top/most-subscribed/youtube-channels/kazakhstan>
5. <https://socialblade.com/youtube/user/enugumilyov>
6. <https://osken-onir.kz/okigalar/6832-azaty-mnez-anday.html>

Авторлар туралы мәліметтер

Маманқұл Ақмарал Әбибұлақызы – Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Журналистика және саясаттану факультетінің докторанты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Алдабергенова Жанна Жайлаубаевна – Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Журналистика және саясаттану факультетінің докторанты, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Есенбекова Ұлбосын Мейірбекқызы – филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Matankul Akmaral Abibulakzy – doctoral student of the Faculty of Journalism and political science of the L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Aldabergenova Zhanna Zhailaubayevna – doctoral student of the Faculty of Journalism and political science of the L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Yessenbekova Ulbosyn Meirbekovna – candidate of philological Sciences, Associate Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan.